

Cena: dobrovolný příspěvek

Povelil ONV MLADÁ BOLESLAV, odbor kultury čj. 145/74 - 456/4

Číslo 4

[illegible]

Ujel nám autobus?

Během 64. Všeobecného kongresu v Lucernu velmi zajímavý a důležitý projev měl p. Robert Muller, sekretář Ekonomické a sociální rady OSN. Stručně z jeho projevu:

Konec dvacátého století je charakterizován dvěma jevy:

- 1) celosvětovým sebeuvědomováním, které nemělo precedens v celém vývoji lidstva,
- 2) přeměnou lidmi přírody samé.

Tyto dva jevy nejlépe se odrážejí v tom, co můžeme pojmenovat „mezinárodním organizováním“, tj. globálně v uspořádání prostředků jak mezinárodních tak světových, které tomuto vývoji odpovídají nebo jej urychlují.

Centre de tiu problemo staras la bezonokomuniki. Tiu komunikado, t.e. transdonado de la ĝeneralaj konkludoj rilatantaj al la tuta homaro, plenumu esence la unuopaj registroj. Kaj la lingvo ŝajnas esti nur duaranga zorgo ĉi tie. El realisma vipunkto nek la organizo de la mondo laŭ naciaj unuoj, nek la lingvomulteco montriĝas nuntempe sangebaj. Kompreneble bedaŭrinde, ke kiam la interŝtata organizo (UN) naskiĝis, ĝi ne alprenis universalan lingvon, almenaŭ je la nivelo de la sekretariejoj kaj internaciaj kunvenoj. Oni tiel preterlasis grandan historian okazon. (Noto de la tradukanto: tiu-ĉi frazo mankas en Starto 1979-4/74 – ĉu hazarde?) Ĉar ne ekzistas verdire, tutmonda lingva politiko, kion fari? Ni ne povas longe profundigi en la vasta gamo de la lingvaj problemoj ĉi-planedaj kaj limigos min je subteno al la rekomendo de prof. Tonkin, nome ke oni entreprenu ĝeneralan studon de la problemo, ke oni inventaru ĉion kiu tiukampe okazis, kaj provu alpreni tutmondan lingvan strategion por nia planedo. Mi opinias, ke tiurilate la esperanto-movado kaj via kongreso povas ludi grandan rolon. La mondo senĉese bezonas modelojn kiuj impresu al la imago kaj al la mondvizio de la homoj. Ni bezonas revojn.

Ni do tutkore deziras, ke el via kongreso fontu aŭdaca strategio, kiun devas akompani apartaj agadoj precipe direktitaj al la internacia komunikado kaj al tie ĉefaj rimedoj aŭ perantoj: UN kaj ties specialigitaj institucioj, la gazetaro, transnaciaj firmaoj, la internacia eduk-sistemo, turismo ktp.

Mi deziras al vi grandan sukceson en la nobla kaj viziisita tasko, kiu estas nenio alia ol starigi mondan demokration, specife pere de la uzo de lingva universala. (kompilis kaj tradukis en ĉeĥan lingvon s-ano Karel Blažek, Mnichovo Hradiště)

Historia noto de la redaktanto: UN fondiĝis 45-VI-26. Tiam estis du gvidantaroj de UEA: en Ĝenevo kaj Londono. Ili unuiĝis en la j.1947 – unua prezidanto Malmgren. Ni vere preterlasis la okazon.

Uprostred tohoto problému stojí potřeba sdělení. Tato sdělování, tj. předávání všeobecných závěrů, vztahujících se k celému lidstvu, podstatě vykonávají jednotlivé vlády. A jazyk se zdá být jen druhořadou záležitostí. Z realistického hlediska ani organizace světa podle národních jednotek, ani mnohojazyčnost nejeví se v současné době změnitelná. Pochopitelně je politováníhodné, že když se zrodila mezistátní organizace (OSN), nepřijala univerzální jazyk alespoň na úrovni sekretariátů a mezinárodních setkání. Propásla se tak velká historická příležitost (tato věta chybí ve Startu 199/4/74 – náhodou? pozn.překladatale). Protože, vpravdě, neexistuje celosvětová jazyková politika, co dělat? Nemohu se dlouho ponořovat v rozsáhlé škále jazykových problémů tohoto světa a omezím se na podporu doporučení prof. Torkina, totiž, aby se podniklo všeobecné studium problému, aby se sepsalo vše, co se děje na tomto poli a pokusilo se přijmout celosvětovou strategii pro naši planetu. Domnívám se, že na tomto poli esperantské hnutí a váš kongres může hrát velkou roli. Svět stále potřebuje modely, které by působily na představitost a světovou vizi lidstva. Potřebujeme sny.

Z celého srdce si tedy přeji, aby z vašeho kongresu vytryskla odvážná strategie, kterou musí doprovázet zvláštní aktivity zaměřené speciálně na sdělování a jejich hlavní prostředky nebo prostředníky: OSN a její specialisované instituce, noviny, nadnárodní firmy, mezinárodní vzdělávací systém, turistiku apod.

Přeji Vám velký úspěch ve vznešeném a vizionářském úkolu, který není nic jiného než ustavit světovou demokracii prostřednictvím užití mezinárodního jazyka. (Sestavil a přeložil do češtiny s-ano Karel Blažek, Mnichovo Hradiště).

Historická poznámka redaktora: OSN byla založena 1945-06-26. Tehdy byla dvě vedení UEA: v Ženevě a Londýně. Sjednotila se v r. 1947 – první předseda Malmgren. Propásli jsme skutečně příležitost.

Novaj gesamideanoj, kiuj finis la bazan
korespondan kurson de Esperanto:

Kaseničová Marie	Praha
Inĝ. Kumičák Štefan	Prešov
Inĝ. Yvona Pisková	Čelákovice
Hlaváčová Bohunka	Chrudim
Hanáčková Vlasta	Blatnice
Řípa Petr	Benátky n.J.

Ni kore gratulas al la novaj uzantoj de la
Internacia lingvo!

Libera tribuno:

En nia bulteno estis publikitaj la du diversaj
opinioj pri la internacia lingvo Esperanto. Venis
kelkaj leteroj, kiuj esprimas sian opinion. Kelkiujn
ideojn ni mallongige citas:

„... Mi plene kontentas la leteron de via lernantino
P., kiu vidas en Esperanto la eblecon proksimigi la
homojn tiamaniere, ke ili reciproke komprenu. Mi
persone ek de la unua interkonatiĝo kun Esperanto
kaj ĉefe post ekkompreno de la signifo de la
esprimo „samideano“ sentas, ke oni ne povas lerni
Esperanton kaj samtempe ne kredi la ideon de
interkompreniĝo kaj amikeco ...“ (J.L.Příbram)

„...Neniu, kiu lernis Esperanton tiel mallonge
povas ekkompreni ĉiujn avantaĝojn de la lingvo ...
neniu havas rajton juĝi kaj kondamni ĝin ...
Esperanto servas al la monda paco kaj homa
interkompreniĝo ... Mi lernas nur unu jaron kaj
travivis jam multe da agrablajn kaj feliĉajn horojn.
Zamenhof kreis senmortan lingvon ...“ (FS-Osek)

„Estimata sinjoro inĝeniero, mi eksciis pri via
seniluziĝo fare de Esperanto, en kiu vi trovis
nenion logikan. Ĝi estas surpriziga konstato, ĉar
mi antaŭ 10 jaroj kiel dekvinjara knabo ellernis
Esperanton mem, sen fremda helpo, kaj mi
rimarkis nenian mankon da logiko ... Post tri
lecionoj vi ne povas kompreni skeleton de iu
lingvo, sed ĉe naciaj lingvoj neniu miros. Sed
rilate Esperanton la homoj havas antaŭjuĝojn, kaj
ne nur ion ili ne komprenas, ili tuj akuzas la
lingvon, anstataŭ serĉi la eraron en si mem. Mi
povas imagi kiel vi kontraŭus, se esperanto tiel
defarus konatajn internaciajn vortojn tial, kiel
ekzemple la anla lingvo. Sed eĉ neniu alia lingvo
defeniĝus kontraŭ via kritiko, se vi kontraŭ ĝi
estus nur duone tiel severa kiel kontraŭ esperanto,
ĉar en ĉiu ol ĝi estas multfoje malpli da logiko. Mi
rekomendas nur trarigardi gramatikon en la
vortareto. Se vi eĉ tiam ne trovos ion logikan en
ĝi, poste restsas nenio ol kredi, ke ĉiuj
esperantistoj estas stultuloj.“ (MM, Brno)

LIAZ-02-KP-12-Hr.

Noví samideáni, kteří skončili základní
korespondenční kurs Esperanta:

Srdečně blahopřejeme novým uživatelům
mezinárodního jazyka!

Volná tribuna:

V našem časopise byly uveřejněny dva odlišné
názory na mezinárodní jazyk esperanto. Přišlo
několik dopisů, které vyjadřují své mínění.
Některé myšlenky ve zkratce citujeme:

„... Plně souhlasím s dopisem vaší žáčky P., která
vidí v Esperantu možnost sblížení lidí tím, že si
budou vzájemně rozumět. Já osobně od prvního
seznámení s esperantem a hlavně po pochopení
významu „samideano“ mám dojem, že nelze se
Esperantu učit a současně nevěřit myšlence
dorozumění a přátelství ...“ (J.L.Příbram)

„... Nikdo, kdo se učí esperantu tak krátce,
nemůže pochopit všechny výhody jazyka ... nikdo
nemá právo ho soudit a odsuzovat ... Esperanto
slouží světovému míru a lidskému porozumění ...
Učím se jen jeden rok a prožil jsem již mnoho
příjemných a šťastných hodin. Zamenhof stvořil
nesmrtelný jazyk“ (FS-Osek)

„Vážený pane inženýre, dověděl jsem se o Vašem
zklamání esperantem, v němž jste nenašel nic
logického. Je to překvapující zjištění, protože já
jsem se před deseti lety jako patnáctiletý chlapec
naučil esperantu sám, bez cizí pomoci, a žádného
nedostatku logiky jsem si nevšiml.... Po třech
lekcích žádného jazyka nepochytíte páteř, jenže u
národních jazyků to nikomu nepřípadně divné.
Vůči esperantu však lidé mají předsudky a jakmile
se jim jen trochu něco nezdá, hned z toho obviňují
jazyk, místo aby hledali chybu v sobě. Dovedu si
představit, jak byste protestoval, kdyby esperanto
komolilo známá mezinárodní slova tak, jako třeba
to dělá angličtina. Ale ani žádný jiný jazyk by
před Vaší kritikou neobstál, kdybyste na něj byl
jen z poloviny tak přísný, jako na esperanto,
protože v každém z nich je logiky mnohem méně.
Doporučuji si jen prohlédnout mluvnicki ve
slovníčku. Pokud ani potom nenajdete nic
logického, pak nezbyvá než věřit, že všichni
esperantisté jsou hlupáci.“ (MM, Brno)

„...Kiel profesoro de matematiko kaj logiko mi estis ekinteresiĝinte ĝuste per ĝia alta logikeco kaj simpleco. La gramatiko de Esperanto estas perfekta simpleco kaj Zamenhof pruvis per ĝi sian konsiderindan lingvan kapablecon. Ankaŭ la vortfarado per afiksoj estas tre inĝenia kaj logika. Mi mem trovis en Esperanto elstaran lingvan rimedon, kiu kunigadas min kun literaturo kaj amikoj en la tuta mondo ...“ (prof. JP České Budějovice).

„E-o estas la lasta lingvo, kiun mi lernas ... mi ŝatas ĝin pli ol aliajn ... pro kontakto kun homoj ... Komence estas nur kontakto, poste amikiĝo en la senco de Dro Zamenhof ...interkompreniĝo inter popoloj ... bedaŭrinde ne ekzistas inter ŝtatoj, nuntempe nur inter grupoj da homoj ...!“ (A. O. Chester, Britujo)

Solvo de la enigmo: Kiu kauzis? La kabanistoj kaj la kondiĉita reflekso: muziko-manĝo.

Ĉu vi jam aliĝis al la Ĉeĥa Esperanto asocio? (11000 Praha II, Jílská 10) Nepre tion faru, ni bezonas nian fortan asocion.

LIAZ-02-KP-13-Hr.

„...Jakožto profesor matematiky byl jsem zaujat právě pro jeho vysokou logičnost a jednoduchost. Mluvnice esperanta je dokonalá jednoduchost a Zamenhof jí dokázal svoji uznávanou jazykovou schopnost. Také tvorba slov příponami je geniální a logická. Já jsem našel v esperantu vynikající jazykový prostředek, který mne spojuje s literaturou a přáteli v celém světě ...“ (prof. JP, České Budějovice).

„E-o je poslední jazyk, kterému se učím ... má ho raději než jiné ... kvůli styku s lidmi ... Na počátku je jen kontakt, potom spřátelení ve smyslu Zamenhofově ... dorozumění mezi lidmi ... bohužel neexistuje mezi státy, nyní jen mezi skupinami lidí ...“(A. O. Chester, Anglie)

Rozluštění hádanky: Kdo to zavínil? Chataři a podmíněný reflex: hudba-krmení.

Už jste se přihlásili do Českého esperantského svazu? (11000 Praha II, Jílská 10) Určitě tak učíňte, potřebujeme náš silný svaz.

Lingva problemo.

Ĝi manifestiĝis antaŭ nelonge en „Eŭropa parlamento“ en Ŝtrasburgo (Strasbourg). Estis pritraktita la problemo de la libera vagado kaj efikado de la artaj verkoj kaj pri plibonigo de kondiĉoj por laboro de artistoj, verkistoj kaj aliaj kulturaj agantoj en unuopaj membraj landoj. Oni parolis ankaŭ pri riĉeco kaj diverseco de la kultura heredaĵo de eŭropaj nacioj, kiam alparolis ankaŭ la parlamentano R.T.Ellis, reprezentanto de brita labr-partio (labour-party). La simultana traduko, kiu estas neceso en tiu ebsembleco, ne funkciis. Do la prezidanto ne povis aliel agi nur la paroliston ĉesigi kaj atentigi li, ke li povas paroli nur per unu el la dek procedaj lingvoj. Nome la tradukistoj komprenis nenion, ĉar la parlamentano parolis kimre (valse). Pri tio, en kiu lingvo oni procedu, estas gvidataj en „eŭropa parlamento“ longaj disputoj. Tiel la parlamentaro estis devigita paroli per sia dua „gepatra lingvo –angle,“ kvankam li devenas el Valeso. Li proklamis, ke li intence komencis paroli kimre, kiam oni traktis pri *kulturo* kaj kultura heredaĵo de eŭropaj nacioj. Kaj tiel disvolviĝis, iom eksterprograme, la diskuto pri tiuj eŭropaj lingvoj, kiuj vivetas en ombroj kaj sub premo de la grandaj nacioj kaj iliaj lingvoj. Dum tio la parlamentaro R.Johnson, liberalulo el Granda Britanio, prikantis la belecoj de la skota, kiu sinsekve malaperiĝas, kaj la franca socialisto P.Legorce postulis rajton paroli per la malaperanta lingvo „occitano“

„Paroli per la subprimita lingvo estas revolucia ago“ proklamis la jam menciita Ellis, kaj per tio li montris, ke la tuta problemo ne estas nur lingva, sed ke ĝi pli vaste tuŝas liberecon kaj estontecon de la malgrandaj nacioj.

LIAZ-02-KP-14-Hr.

Jazykový problém.

Ukázal se nedávno v „evropském parlamentu“, ve Štrasburku. Byla projednána otázka volného pohybu a působení uměleckých děl a zlepšení podmínek pro práci umělců, spisovatelů a jiných kulturních činitelů v jednotlivých zemích. Hovořilo se o bohatství a různorodosti kulturního dědictví evropských národů, když slovo dostal poslanec R.T.Ellis, zastupující britské labouristy. Simultánní překlad, který je nezbytný v tomto shromáždění, nefungoval. Předsedovi nezbylo než aby řečníka přerušil a upozornil, že může mluvit jen jedním z deseti jednacích jazyků. Překladatelé totiž nerozuměli nic, protože řečník mluvil svým „rodným“ jazykem – velšsky. O tom, v které řeči má být jednání vedeno, jsou vedeny v „evropském parlamentu“ dlouhé pře. Tak byl poslanec donucen mluvit svým „druhým rodným jazykem“, ačkoliv pochází z Walesu. Prohlásil, že úmyslně začal mluvit velšsky, když se jednalo o evropské kultuře a o kulturním dědictví evropských národů. A tak se rozvinula, trochu mimo program, diskuse o těch evropských jazycích, které živoří ve stínu pod útlakem velkých národů a jejich jazyků. Při tom R.Johson, liberál z Velké Británie, opěvoval krásy skotštiny, která postupně mizí, a francouzský socialista P.Legorce požadoval právo mluvit mizejícím jazykem „occitan“.

„Mluvit potlačovaným jazykem je revoluční čin“, prohlásil již zmíněný Ellis. A tím možná bezděky ukázal, že celý problém zdaleka není jen jazykový, ale že má daleko širší souvislost se svobodou a budoucností malých národů.

La mistero de la fazanoj.

Dum la tempo de nestado de fazaninoj venis impetaj pluvoj. Pro tio la ĉasistoj kolektis el forlasitaj nestoj ovojn kaj prunteprenis artefaritan *kovrilon*. Kvincent *elkovritajn* fazankokidojn poste ili veturigis en solejonĉirkaŭitan de ĉiuj flankoj per arbaro. El la plej proksima vilaĝo kaj ankaŭ el kabanvilaĝo oni devis iri tien ĉi pli ol unu plenan horon. Sinjorino Ŝerá, kiu zorgis pri malgrandaj fazanoj, prenadis kun ŝi ĉiam transistoran radion, por ne esti malĝoje al ŝi. Kaj tiamaniere la kokidoj bekis kaj trinkis kun akompano de la dancmelodioj, ĝis kiam venis la tago, kiam ili estis *anovizitaj* per ringetoj kaj ellasitaj en arbaron.

La novembra mordpafado estis tre malmultefika kaj la ĉasistoj miris pro nur deksep mortpafitaj fazanoj, kiuj havis ringeton sir piedo. Kien perdiĝis ceteraj? Nenia epidemio aperiĝis dum la jaro en la arbaro kaj eĉ la rabobestoj ne povis kaŭzi tian perdon. Promeninte la forstistoj rekonitiĝis kun nenia kaptilo de ŝtelĉasistoj.

Estis tio vera mistero. Kiu aŭ kio kaŭzis la perdon de la plimulto da breditaj fazanoj?

(Solvon de la enigmo vidu sur p. 4)

Esperantigis Dr. Květoslav Janoušek.

Esperantaj doktoriĝoj en Hungario.

La kandidato studanta en Budapeŝta universitato studas Esperanton tri jarojn Post du jaroj li faras la rigoran ekzamenon kaj post plia jaro ŝtatan ekzamenon. Tiel li gajnas universitatan diplomon. Post prezento de diserta laboro li povas atingi titolon de doktoro.

Pola monero kun Zamenof en nominala valoro de 10 zl, eldonita en la serio de la polaj granduloj, estos versimile baldaŭ tre serĉanta inter numismatoj. Nome ĝi estis stampita en relative tre malgranda eldonkvanto.

Bažantí záhada.

Do doby hnízdění bažantích slepic přišly prudké deště. Proto myslivci sesbírali z opuštěných hnízd vejce a půjčili si umělou líheň. Pětset vylíhnutých bažantích kuřat pak odvezli na samotu obklopenou ze všech stran lesem. Z nejbližší vesnice i chatařské osady se sem šlo nejméně hodinu.

Paní Šerá, která o mladé bažanty pečovala, brala se s sebou vždy tranzistorové rádio, aby jí nebylo smutno. A tak kuřata zobala a pila za doprovodu tanečních melodií, až přišel den, kdy byla okroužkována a puštěna do lesa.

Listopadový odstřel byl velmi slabý a k údivu myslivců jen sedmnáct ze zastřelených bažantů mělo kroužek na noze. Kam se poděli ostatní? Žádné hromadné onemocnění se během roku v lese nevyskytlo a ani škodná nemohla způsobit takovou ztrátu. Na svých obchůzkách se myslivci nesetkali s žádnou pytláckou nástrahou.

Byla to hotová záhada. Kdo či co mělo na svědomí ztrátu většiny odchovaných bažantů?

(Rozluštění viz str. 4)

Doktoráty z esperanta v Maďarsku.

Kandidát studující na budapešťské universitě studuje esperanto tři roky. Po dvou letech složí rigorosum a po dalším roce státní zkoušku. Tak získá universitní diplom. Po předložení disertační práce může dosáhnout titulu doktora.

Polská mince se Zamenhofem v nominální hodnotě 100 zlotých, vydaná v serii polských velikánů, patrně bude brzy velmi hledaná mezi numismatiky. Byla totiž vyražena v poměrně malém nákladu.